

Beroepsnieuws

OTC-panne in België

Ap. Nathalie Evrard

De markt van de zelfmedicatie gaat lichtjes achteruit en de omzet daalt. Dat blijkt uit de IQVIA-gegevens, die werden voorgesteld tijdens een vergadering op initiatief van Bachi, een Belgische vereniging van bedrijven uit de sector van geneesmiddelen en gezondheidsproducten die vrij te koop zijn in de apotheek. Met welke pistes moet rekening worden gehouden om deze negatieve trend om te buigen en de veralgemening van verantwoorde zelfmedicatie in België te bevorderen? Antwoorden van Marc Gryseels, afgevaardigd bestuurder bij Bachi.

Een markt die niet meer evolueert

Meer dan 50% van de aankopen in de apotheek zijn vrij verkrijgbare gezondheidsproducten. Zelfmedicatie vertegenwoordigt in waarde 15% van het totale farmaceutische marktaandeel. De markt van OTC-producten is groot, maar stagneert de laatste drie jaar. De segmenten pijnstilling en luchtwegen blijven het grootst in marktaandeel (respectievelijk 19 en 18% van de omzet) maar zakken beide (-2,4 en -1,8%). De geregistreerde dalingen zijn het gevolg van de afname van winteraandoeningen. De markten in evolutie zijn de segmenten van de specifieke vitamines (+3,6%) en meer in het bijzonder de B-vitamines (+11,4%), van de probiotica (+9,2%) en de stress- en slaapproducten (+9%). Op Europees niveau stellen we vast dat zelfmedicatie in Duitsland meer dan 35% van de markt vertegenwoordigt in volume,

ondanks een hogere gemiddelde prijs van geneesmiddelen dan in België. In Italië en Spanje vertegenwoordigen deze producten respectievelijk 12,4% en 8,7% van de totale markt.

“Meerdere factoren kunnen deze verschillen verklaren. Het is een combinatie van culturele, politieke, organisatorische en ideologische factoren en meer structurele redenen. In een context die meer is gericht op de versterking van de veiligheid en de afleveringsvoorwaarden, kan zelfmedicatie nog maar moeilijk de plaats veroveren die ze verdient. We merken ook op dat zeer ‘pathologieafhankelijke’ zelfmedicatie weinig baat had bij de zwakke intensiteit van de griep de voorbije twee jaar”, aldus Marc Gryseels.

Zelfmedicatie, actor van de gezondheidszorgen

“Ik denk dat de beheersing van de kosten voor gezondheidszorg berust op een efficiëntere toewijzing en dus op een structurele aanpassing van het huidige systeem. ‘Selfcare’ is een manier om het drieluik ‘vrijheid van de actoren, gelijke kansen om gezond te blijven en solidariteit van het zorgfinancieringssysteem’ centraal te houden in onze gezondheidsstrategie. Deze meer automatische en beter gekaderde praktijk zou het mogelijk maken te besparen op medische consultaties en terugbetaling van geneesmiddelen”. Er zouden zeker educatieve campagnes moeten worden gevoerd, zoals die in andere landen, meer specifiek in Frankrijk door de AFIPA (Franse vereniging die de farmaceutische bedrijven vertegenwoordigt die in de apotheek vrij verkrijgbare gezondheidsproducten produceren en commercialiseren) onder de slogan ‘Selfcare et automédication ne sont pas des gros maux’. Een ander voorbeeld is de campagne die werd gevoerd door de Britse overheid om patiënten te stimuleren advies te vragen aan hun apotheker vanaf het eerste teken van een winteraandoening. “Elders in Europa steunen regeringen op de ontwikkeling van zelfmedicatie en worden educatieve campagnes gevoerd. In België heeft de overheid nooit dit soort maatregelen getroffen”, benadrukt Marc Gryseels.

“De kosten van OTC-gezondheidsproducten berusten niet op het budget van de sociale zekerheid. Met de promotie van selfcare aangepast aan de behoeften van de patiënt is dus een optimalisering van het gezondheidsbudget mogelijk. Door een goed gebruik van OTC’s, een betere preventie en de invoering van switches zouden er fondsen kunnen vrijgemaakt worden om de behandeling van ernstigere aandoeningen beter te financieren via innovatieve producten.”

Zelfmedicatie in België promoten

Hoe kunnen we van zelfmedicatie een referentie maken? *“We moeten van zelfmedicatieproducten een oplossing maken. Apothekers verstrekken geen product maar een therapeutische oplossing”. Naast de rol van de apotheker berusten de voorwaarden voor de ontwikkeling van zelfmedicatie op interprofessionaliteit. Het gedeeld medisch dossier (GMD) voor alle gezondheidszorgbeoefenaars doet dienst als referentie om verantwoorde zelfmedicatie te promoten. Het is absoluut noodzakelijk één databank te ontwikkelen waarin alle gezondheidsproducten worden opgenomen en die zou moeten worden geïntegreerd in elk elektronisch voorschrijfsysteem.*

Eenvoudige initiatieven, zoals de *delisting* van bepaalde middelen die momenteel onderworpen zijn aan een medisch voorschrift, zouden de zelfmedicatiesector ook kunnen doen groeien. Verschillende moleculen zouden in aanmerking kunnen komen voor gebruik als zelfmedicatie. Meer specifiek bij acne (erythromycine), conjunctivitis (epinastine), reisziekte (hyoscine), steken en zonnebrand (fluticason) en erectiestoornissen (sildenafil). Deze *delistings* kunnen alleen worden overwogen via begeleiding en een specifieke opleiding.

Beter communiceren met het grote publiek via, bijvoorbeeld, nieuwe technologieën (websites, geconnecteerde toestellen, sociale netwerken...) is ook een bijkomende piste voor de omkadering van zelfmedicatie.

Reclame en concurrentie

“We moeten een groter publiek sensibiliseren voor zelfmedicatie als eerste stap in het zorgtraject door te investeren in sociale netwerken en digitale communicatie. Hiervoor is een aanpassing van de wetgeving noodzakelijk. Bovendien zouden toegelaten boodschappen in de huidige reclame flexibeler moeten zijn en aangepast worden aan de informatiebehoeften van de patiënt. Met het oog op een gezonde concurrentie is dringend een Europese harmonisatie tussen de verschillende lidstaten nodig. De lidstaten moeten hun nationale beleid op het vlak van dosering, claims en communicatie op elkaar afstemmen. De vrije circulatie van gezondheidsproducten die de Europese dosering niet respecteren, zou moeten worden verboden.”

Zelfmedicatie in België beveiligen?

Ongeacht het geneesmiddel moet zelfmedicatie steunen op het officinale netwerk. Communicatie tussen apotheker en patiënt is onontbeerlijk. *“Als we een geneesmiddel of een voedingssupplement afleveren, moeten we altijd de volgende vragen stellen: voor wie is het geneesmiddel bestemd? Voor welke aandoening? En welk gebruik? Die vragen nemen weinig tijd in beslag en dragen bij aan de responsabilisering van de patiënt”, aldus Ann Hallemaans, apotheker. “Het gedeeld farmaceutisch dossier is een hulpmiddel om zelfmedicatie te beveiligen. We moeten bij elke aflevering van een OTC-product de tijd nemen om dit dossier aan te vullen.”*

“Patiënten zijn steeds meer nomaden. Ze kopen hun geneesmiddelen niet altijd in dezelfde apotheek. Maar ze moeten overal toegang hebben tot optimaal en gepersonaliseerd advies”.

“Door de veroudering van de bevolking, de toename van het aantal chronische ziekten, de groeiende interesse van patiënten voor het management van hun eigen gezondheid, bevinden we ons in een context die gunstig is voor de ontwikkeling van de zelfmedicatiemarkt. Omkaderde zelfmedicatie is een goede oplossing voor de patiënten maar ook voor de organisatie van de gezondheidssystemen en de overheid. We moeten nauw samenwerken met onze partners-apothekers aan de gezamenlijke constructie van een farmaceutisch zelfmedicatietraject dat een goed gebruik bevordert”, concludeert Marc Gryseels. ■